

POROČILO

Ugotavljanje rabe habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* na območju Natura 2000 Goričko v letu 2019

pripravila: Katarina Denac

Ljubljana, januar 2020

OP20.06.02.006/1 – Gorička krajina

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Fotografija na naslovnici: Hribski škrjanec *Lullula arborea* (foto: Alen Ploj)

Predlog citiranja:

Denac K. (2020): Ugotavljanje rabe habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* na območju Natura 2000 Goričko v letu 2019. Poročilo. Projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1). Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. DOPPS, Ljubljana.

KAZALO

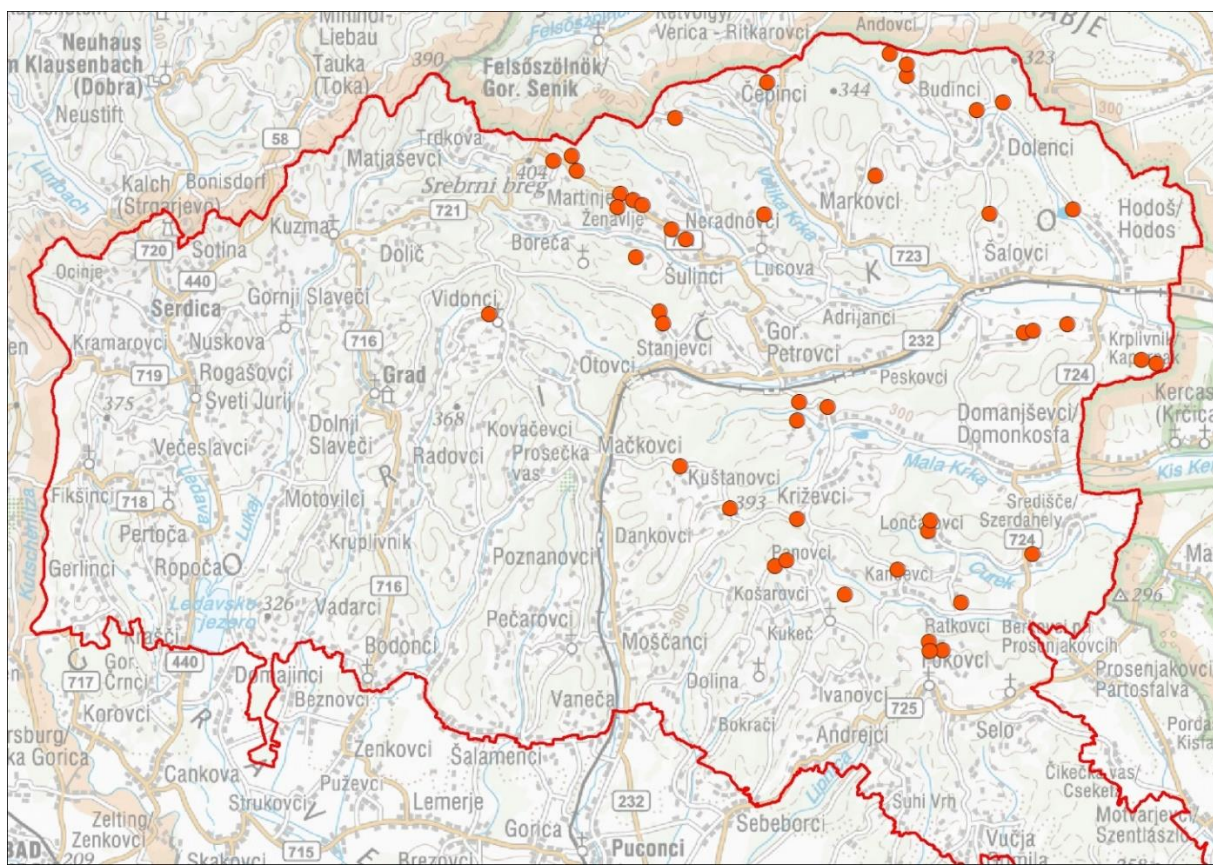
UVOD	4
METODA	4
REZULTATI IN DISKUSIJA	5
VIRI	25

UVOD

Hribski škrjanec *Lullula arborea* je varovana vrsta območja Natura 2000 Goričko. Njegova populacija je s 180-240 parov leta 1997, ko so bili opravljeni prvi sistematični popisi, upadla na 20-30 parov leta 2016 (Denac 2016, Denac *et al.* 2017). Leta 2018 je bila številčnost ocenjena na 40 parov (Denac 2018a). Zaradi strmega upada je bila vrsta uvrščena med prioritete za financiranje projektov iz sredstev shem LIFE in Evropske kohezijske politike na območju Natura 2000 Goričko (Vlada RS 2015). Hribski škrjanec je bil kot ena izmed tarčnih vrst vključen v projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1), ki poteka v obdobju 2017-2021 in ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Na Goričkem smo za hribskega škrjanca v gnezditveni sezoni 2018 opravili točkovni popis na 120 naključnih točkah z namenom pridobiti podatke o lokacijah vrste (Denac 2018b). Poleg tega smo na točkah, kjer je bila potrjena njegova prisotnost, v letu 2018 ugotavljali rabo habitata z namenom določiti površine, ki bi bile primerne za sklepanje pogodbenega varstva v okviru istega projekta (Denac 2018a). Z ugotavljanjem rabe habitata smo nadaljevali v letu 2019 – rezultati so predstavljeni v tem poročilu.

METODA

Hribske škrjance smo v letu 2019 iskali in/ali spremljali na 46 lokacijah (slika 1), od tega jih je bilo konec februarja ob prvem terenskem obisku pregledanih 41. Na točkah smo opravili 1-3 obiske (obseg dela je bil skladno s projektno nalogo v letu 2019 precej manjši kot v letu 2018).

Slika 1: Točke, na katerih smo ugotavljali prisotnost in rabo habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* na območju Natura 2000 Goričko v letu 2019

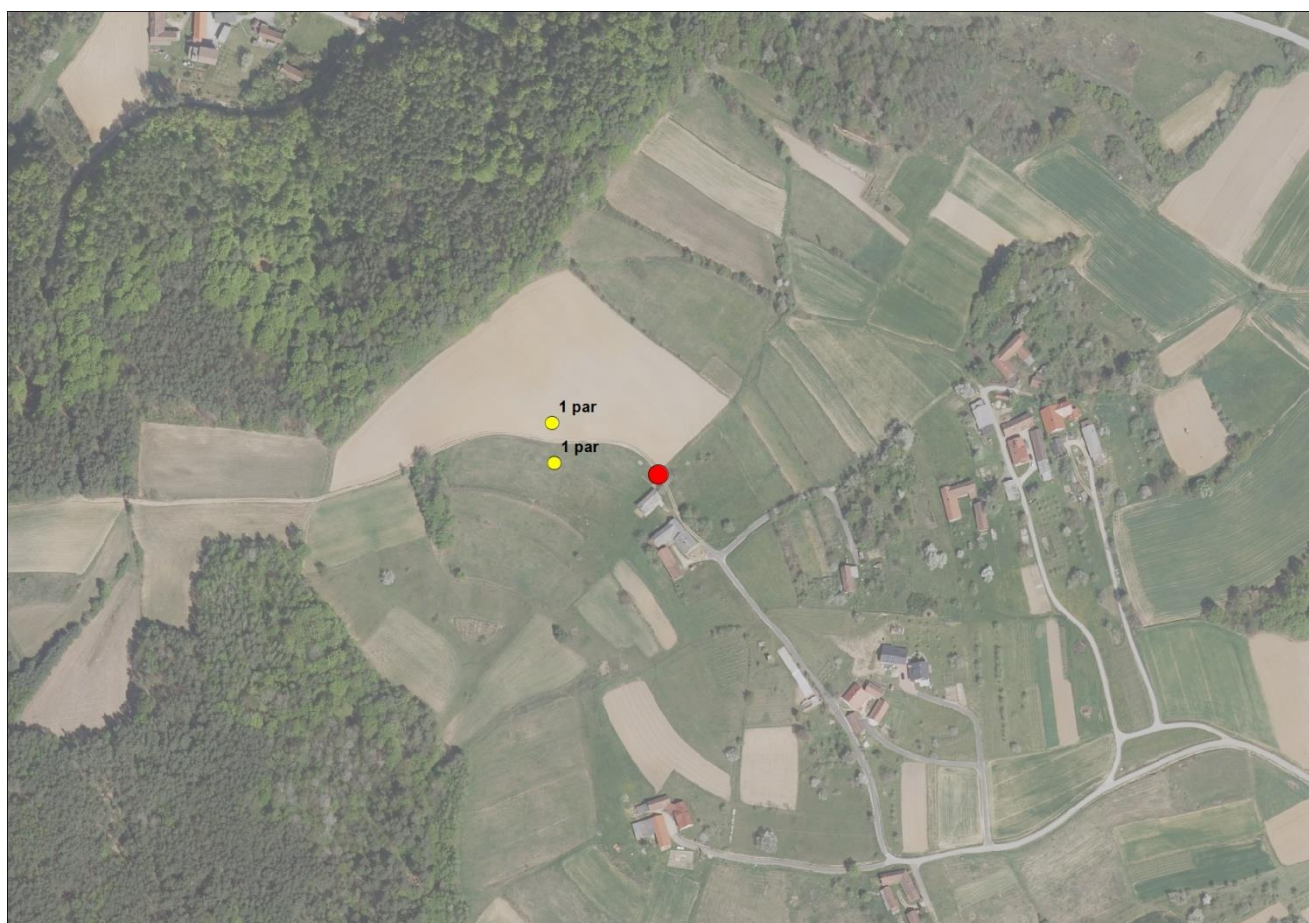
Popisovalec je ob popisu na točko s pomočjo daljnogleda poiskal hribske škrjance. V primeru, da jih kljub intenzivnemu iskanju (obhod vseh travnikov, travnih robov in njiv) v eni uri ni našel, se je premaknil na drugo točko. Če pa je hribske škrjance našel, jih je spremljal vsaj dve uri. V tem času je vse njihove lokacije vrisoval na digitalne ortofote in jih v večini primerov beležil tudi z ročnim GPS aparatom. Podatki s terena so bili kasneje digitalizirani v programu ArcGIS.

REZULTATI IN DISKUSIJA

Rezultati so predstavljeni po popisnih točkah. Te so na slikah označene z rdečimi pikami, rumene pike pa se nanašajo na lokacije hribskih škrjancev, ki smo jih zarisali med ugotavljanjem njihove rabe habitata. **Pozor:** četudi je na območju zarisanih več pik, to še ne pomeni nujno tudi več parov hribskega škrjanca, temveč gre v večini primerov za opazovanja istega osebka ali para ob različnih obiskih. Za vsako točko je v tekstu navedeno, koliko osebkov oziroma parov je bilo na njej ugotovljenih.

1. Benkovski breg (k.o. Šulinci)

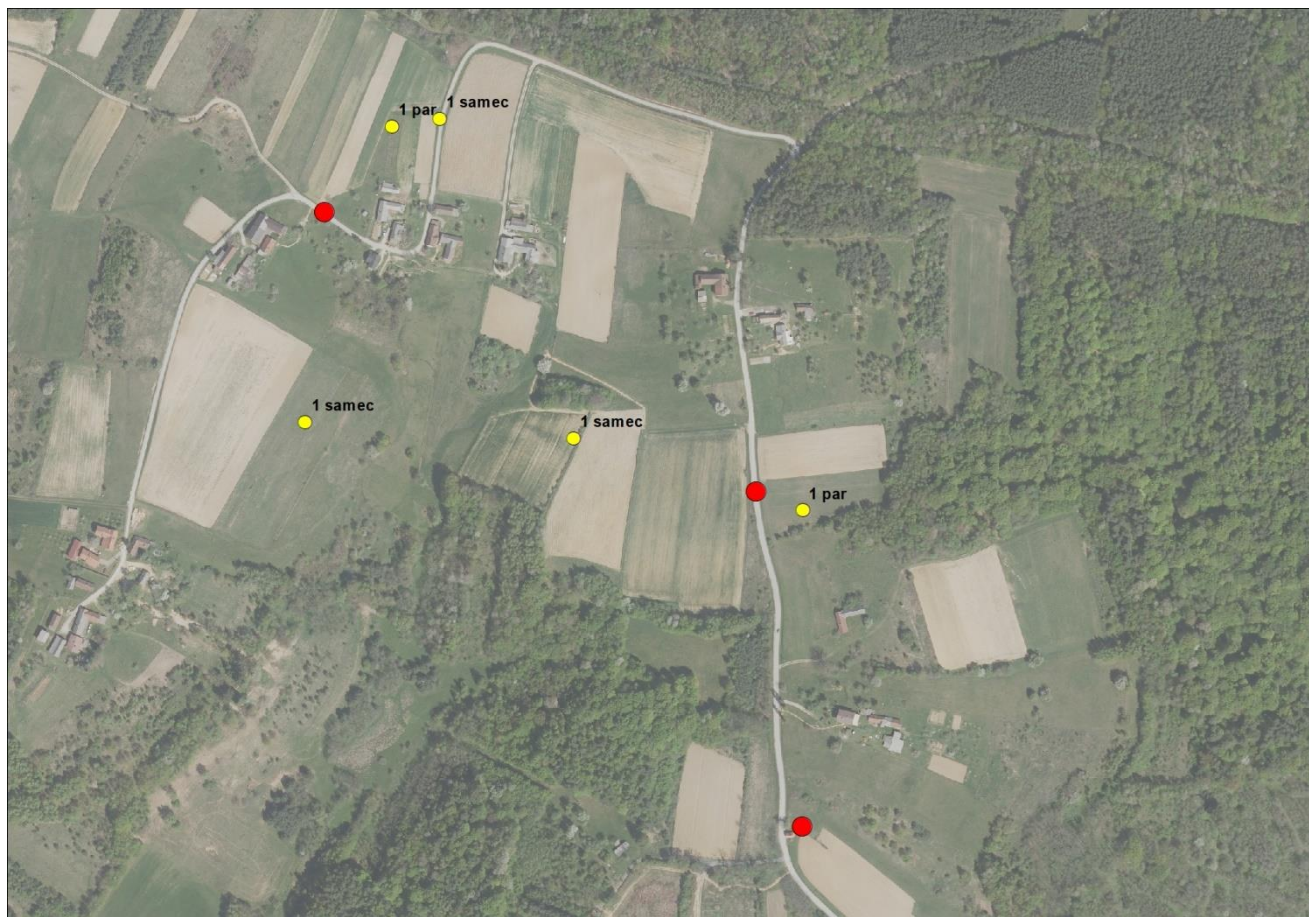
Konec februarja je bil zabeležen **en par**, ki se je hranil na ekstenzivnem travniku, nato pa na preorani njivi (slika 2). Kasneje lokacije nismo več preverjali.

Slika 2: Lokaciji para hribskih škrjancev na Benkovskem bregu

2. Budinci (tri popisne točke) (k.o. Budinci)

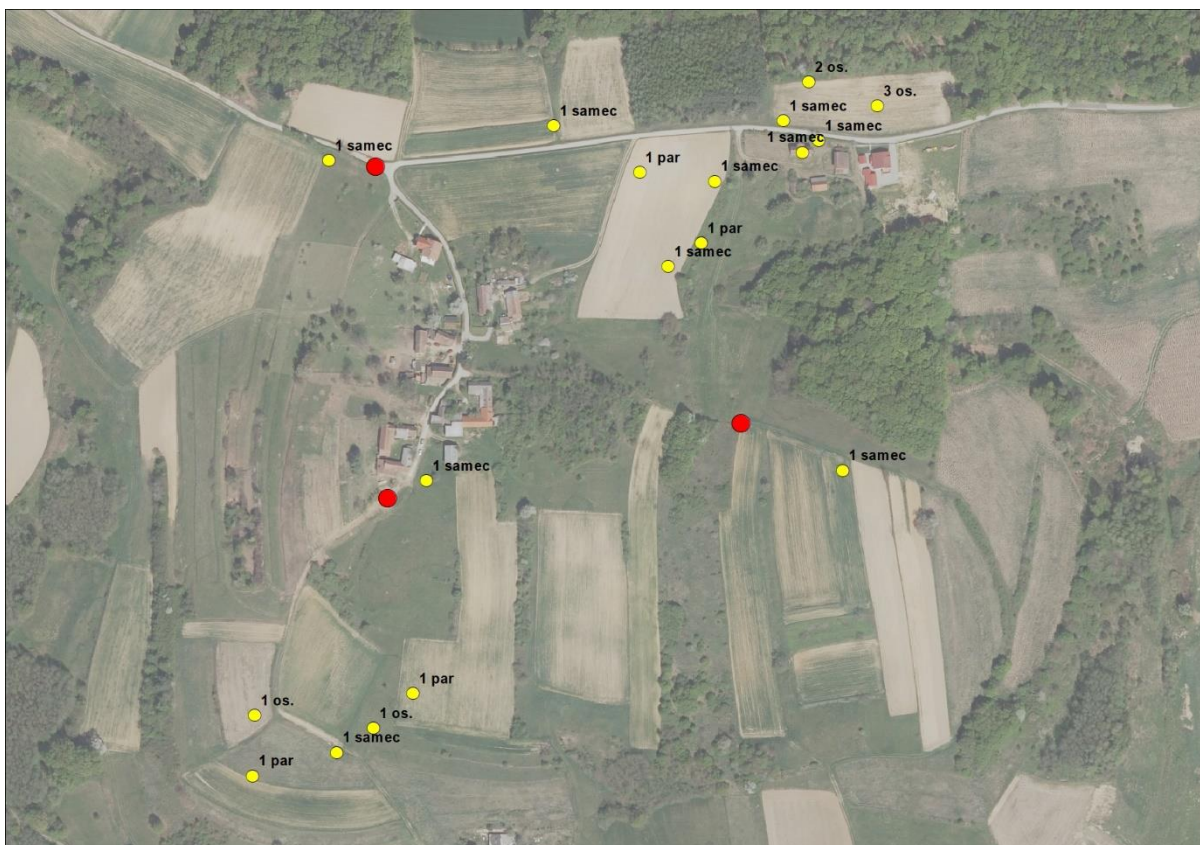
Zabeležen je bil **en par**, ki se je prehranjeval na njivi ozimnega žita in robu ekstenzivnega travnika, zabeleženo je bilo tudi petje samca iz tega para (slika 3).

Slika 3: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Budincih (Bejčin breg, kmetija Varjoski in kapelica)

3. Fokovci (tri popisne točke) (k.o. Fokovci)

Konec februarja so bili na območju zabeleženi **trije pojoči samci**, aprila pa **en pojoč samec** in **dva para** (slika 4). Para sta zasedala severni in južni del preiskovanega območja, prehranjevala sta se na njivah ozimnega žita (slika 5), opuščeni njivi/prahi (slika 6) in ekstenzivnih travnikih; samca sta za petje uporabljala drevesa (slika 7) in anteno opuščene hiše (slika 8). Samec, ki je bil brez samice, je zasedel zahodni del obravnavanega območja ob ovčjem pašniku.

Slika 4: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Fokovcih

Slika 5: Njiva ozimnega žita v Fokovcih, kjer se je hranil par hribskih škrjancev (foto: K. Denac)

Slika 6: Praha v Fokovcih, kjer se je hranil par hribskih škrjancev (foto: K. Denac)

Slika 7: Oreh ob robu njive – pevsko mesto hribskega škrjanca (foto: K. Denac)

Slika 8: Antena na opuščeni hiši – pevsko mesto hribskega škrjanca (foto: K. Denac)

4. Kamenek pri Kuštanovcih (k.o. Kuštanovci)

Na tej lokaciji je bil konec februarja z roba ceste splašen **en osebek**, ki pa ga ob kasnejšem preverjanju aprila in maja nismo več našli (slika 9).

Slika 9: Lokacija hribskega škrjanca pri Kameneku JV od Kuštanovcev

5. Kančevci (k.o. Kančevci)

Aprila je bil nad prepletom vinogradov, meji, njiv in travnikov zabeležen **en pojoč samec** (slika 10).

Slika 10: Lokacija pojočega samca hribskega škrjanca v Kančevcih

6. Križevci (k.o. Križevci)

Aprila je bil J od vasi Križevci zabeležen **en pojoč samec** (slika 11), ki pa ga v maju nismo več potrdili. Najbolj primerna gnezditvena površina, nad katero je samec tudi pel – njiva inkarnatke – je bila v vmesnem času preorana in kasneje zasejana s koruzo (slika 12).

Slika 11: Lokacija pojočega samca hribskega škrjanca v Križevcih

Slika 12: Sredi aprila je na lokaciji v Križevcih še rastla inkarnatka, nad katero je pel hribski škrjanec (zgornja slika), sredi maja pa je bila njiva preorana (spodnja slika) (foto: K: Denac) ter kasneje zasejana s koruzo.

7. Krplivnik (dve popisni točki) (k.o. Krplivnik)

Konec februarja sta bila slišana **dva pojoča samca**, od tega eden nad njivo jarega žita. Točne lokacije drugega se zaradi kratkega obdobja petja ni dalo določiti. Maja je bil nato na vzhodnem delu območja opazovan **par**, ki se je prehranjeval na zmerno intenzivnem travniku in zaplata golih tal (sliki 13 in 14).

Slika 13: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Krplivniku

Slika 14: Zaplata golih tal v Krplivniku, na kateri se je prehranjeval par hribskih škrjancev (foto: K. Denac)

8. Kukeč (dve popisni točki) (k.o. Panovci)

Konec februarja so bili na območju zabeleženi **trije pojoči samci**, aprila pa le še eden (slika 15).

Slika 15: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Kukeču

9. Kuštanovci (k.o. Kuštanovci)

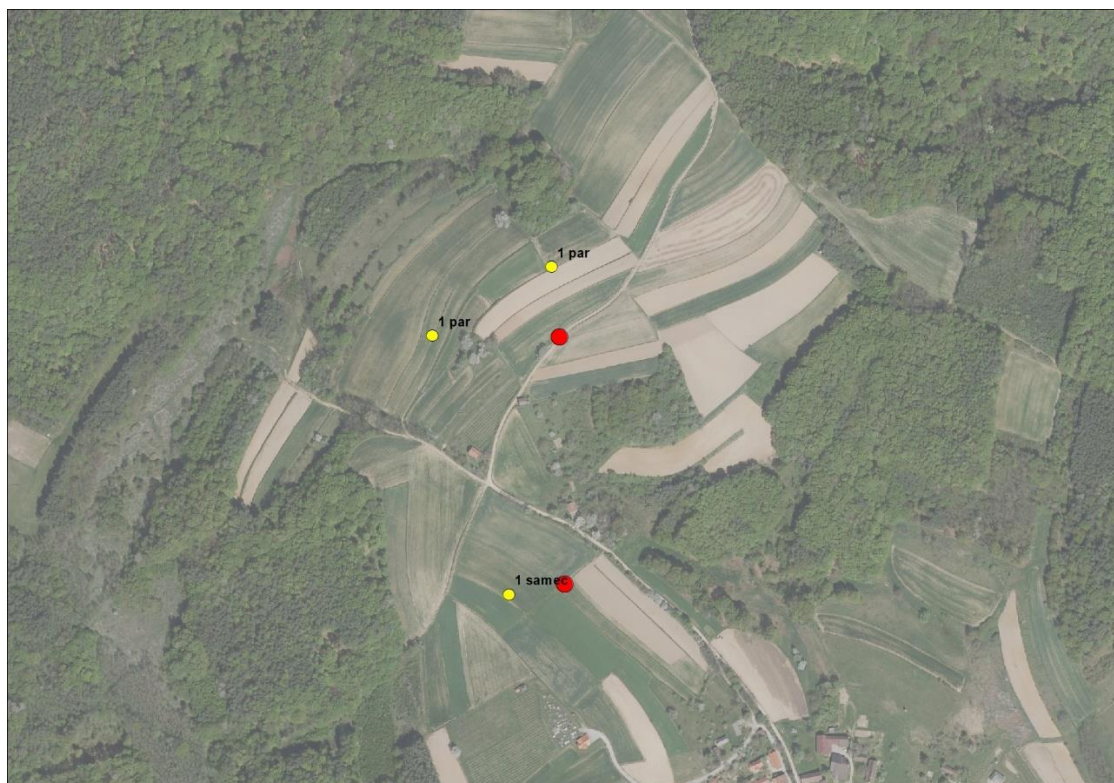
Konec februarja je bil na zahodnem delu območja zabeležen **pojoč samec** (nad izsekanim vinogradom, ki je sedaj ograjen v pašnik), sredi aprila pa vzhodno od njega **še eden** (pel je nad veliko preorano in pobranano njivo ter nad praho, posedal je tudi po robu gozda). Da gre najverjetneje za dva različna samca, potrjujejo tudi podatki monitoringa območij Natura 2000 (G. Domanjko *osebno*). Samec na vzhodnem delu je aprila intenzivno pel na dokaj velikem območju in ni bilo videti, da bi imel samico (slika 16). Samec na zahodnem delu je bil zabeležen še v začetku aprila v okviru monitoringa območij Natura 2000.

Slika 16: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Kuštanovcih

10. Lončarovci (dve popisni točki) (k.o. Lončarovci)

Konec februarja je bil zabeležen **en pojoč samec** (nad pokopališčem in njivami z ozimnim žitom) in **en par** (se hranita na njivi ozimnega žita), kasneje lokacije nismo več preverjali (slika 17).

Slika 17: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Lončarovcih

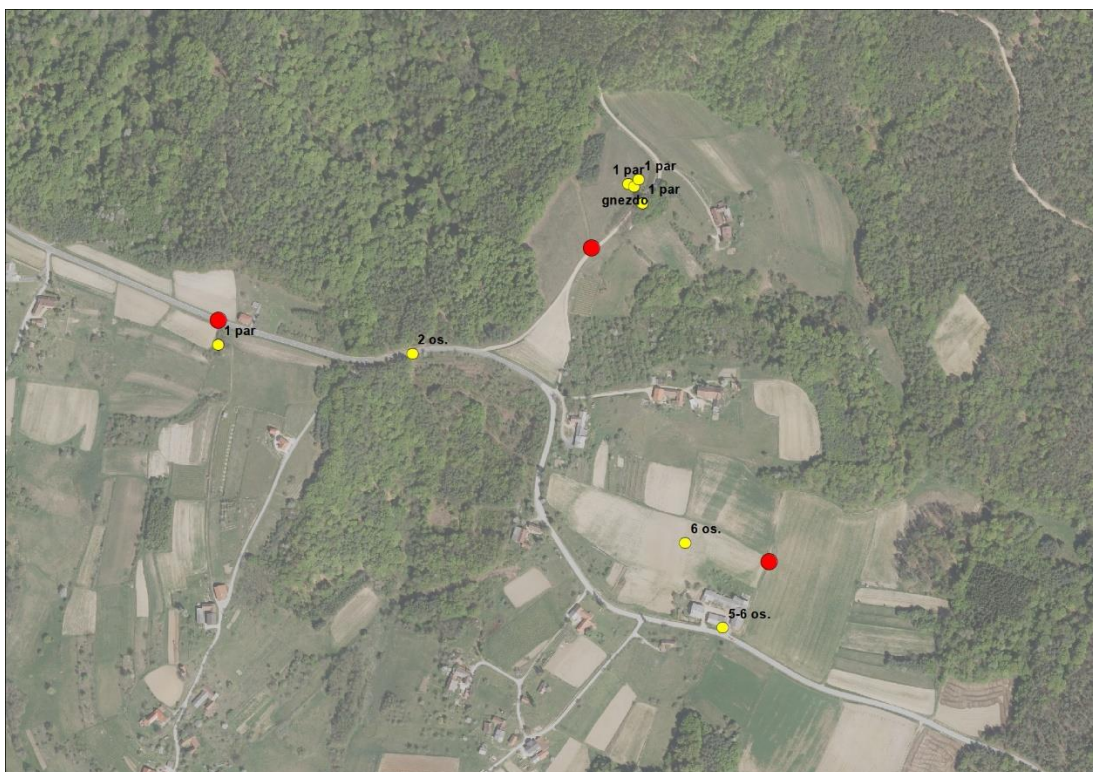
11. Martinje (tri popisne točke) (k.o. Martinje)

Na zahodnem delu Martinja (Srebrni breg) je bil dvakrat zabeležen **pojoč samec**. V osrednjem delu Martinja (S od Vrej) je bil zabeležen **en par**, ki je tukaj tudi gnezdil. Aprila (19. 4.) sta starša mladiče hranila na ekstenzivnem travniku v začetnem stadiju zaraščanja z rdečim borom (slika 18). Poleg tega je bila na vzhodnem delu Martinja (J od Vrej) konec februarja opazovana jata 5-6 osebkov, ki je bila verjetno še na selitvi. Vse lokacije zabeleženih hribskih škrjancev v Martinju so na sliki 19.

Slika 18: Gnezditveni in prehranjevalni habitat hribskega škrjanca v Martinju – opuščen travnik, ki se zarašča z rdečim borom, vmes velike zaplate golih peščenih tal (foto: K. Denac)

Slika 19: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Martinju

12. Panovci (k.o. Kančevci)

Konec februarja je bil na njivi detelje zabeležen **par**, samec je tudi pel (slika 20). Lokacije kasneje nismo preverjali.

Slika 20: Lokacija para hribskega škrjanca v Panovcih (nasad sadnega drevja, ki je viden na DOF, je bil pred nekaj leti izkrčen, na njegovem mestu je sedaj njiva, ki je bila v letu 2019 zasajena z deteljo, v letu 2018 pa z ozimnim žitom)

13. Stanjevci (dve popisni točki) (na meji med k.o. Stanjevci in Šulinci)

Aprila je bil zabeležen **en pojoč samec**, ki je pel nad njivo redko zasejane detelje (slika 21), se hranil na ekstenzivnem travniku in sedel v mejici (slika 22). V letu 2018 je eden od zabeleženih dveh parov za posedanje in petje uporabljal mejico ob opuščnem travniku (Denac 2018a, slika 23), ki je bila v letu 2019 večinoma izkrčena (ostalo je nekaj požganih grmov), travnik ob njej pa požgan (slika 24). S tem je bila uničena pomembna struktura za vrsto, na tej lokaciji pa v letu 2019 nismo zabeležili hribskega škrjanca.

Potencialna grožnja za vrsto je tudi nelegalna motokros steza, ki leži znotraj teritorija hribskega škrjanca (sliki 25) in je bila v letu 2019 videti v aktivni uporabi (slika 26).

Slika 21: Njiva, redko zasejana z deteljo v Stanjevcih – nad njo je pel hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Slika 22: Lokacije opazovanega hribskega škrjanca v Stanjevcih v letu 2019

Slika 23: Lokacije hribskih škrjancev v Stanjevcih v letu 2018 (modre pike); z zeleno črto je označen zapuščen travnik, na robu katerega je bila mejica, ki so jo hribski škrjanci uporabljali za petje in posedanje – v letu 2019 je bila mejica izkrčena, travnik pa požgan (slika 24).

Slika 24: Izkrčena mejica (na robu terase) in požgan travnik – mejico so hribski škrjanci v letu 2018 uporabljali za petje in posedanje (glej sliko 23) (foto: K. Denac).

Slika 25: Lokacija nelegalne motokros steze v Stanjvcih (zelen poligon) je znotraj teritorija hribskega škrjanca (modre pike so lokacije opazovanj hribskega škrjanca iz leta 2018)

Slika 26: Nelegalna motokros steza v Stanjevcih, ki leži znotraj teritorija hribskega škrjanca (foto: K. Denac)

14. Šulinci (k.o. Šulinci)

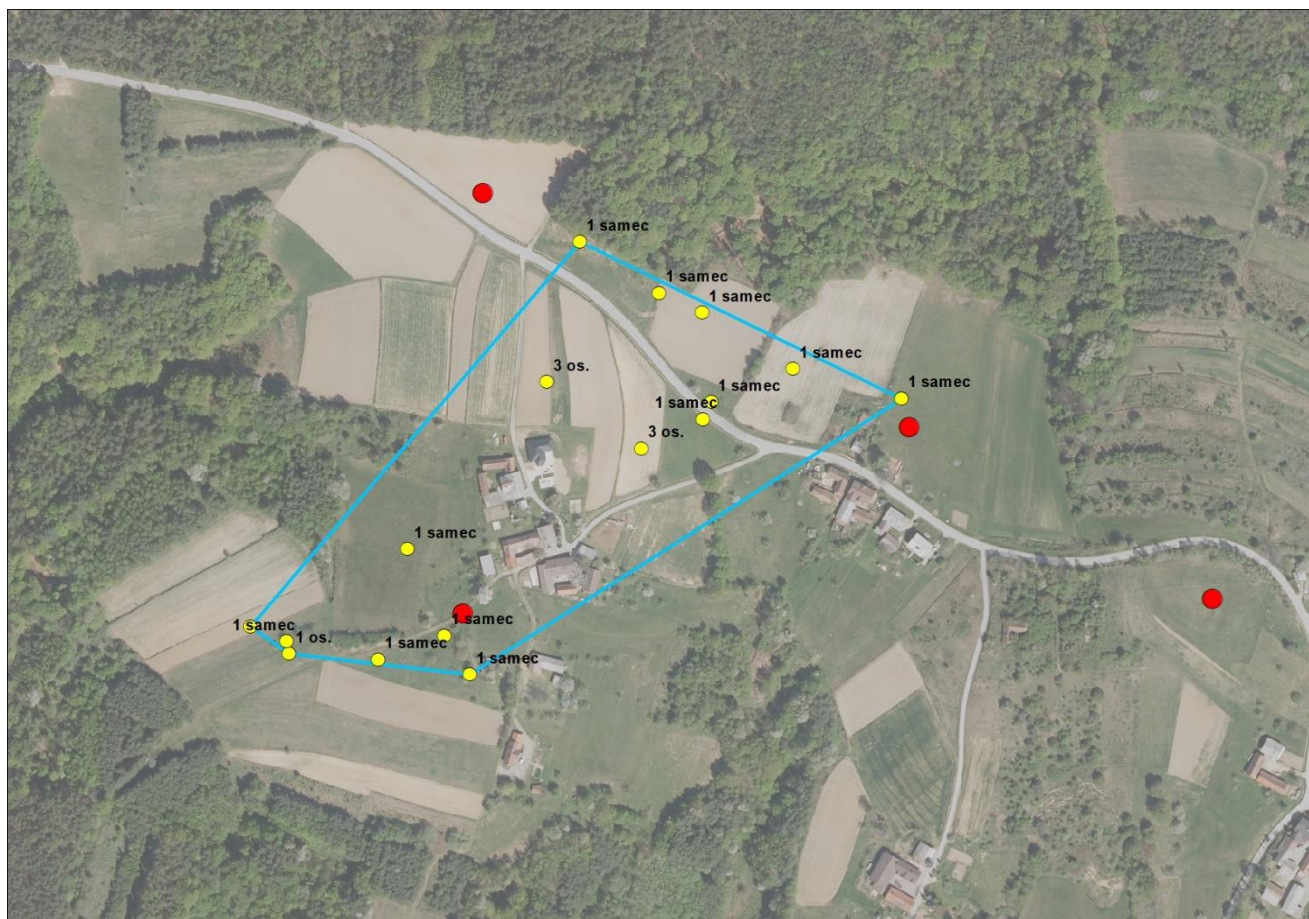
Konec februarja je **en osebek** sedel na njivi ozimnega žita (slika 27). Ob kasnejšem preverjanju v aprilu in maju ni bil več zabeležen.

Slika 27: Lokacija opazovanega hribskega škrjanca v Šulincih

15. Ženavlje (štiri popisne točke) (k.o. Ženavlje)

Konec februarja in v aprilu je bil zabeležen **en pojoč samec**, ki je svoj teritorij označeval na površini več kot 6 ha (slika 28). Sredi maja so bili na njivi jarega žita med prehranjevanjem opazovani **trije osebki** – najverjetneje je šlo za družino s speljanimi mladiči, ki je gneznila nekje na tem območju.

Slika 28: Lokacije opazovanih hribskih škrjancev v Ženavljah. Moder poligon označuje teritorij samca (zarisan je kot minimalni konveksni poligon na osnovi vseh lokacij pojočega samca).

Povsem izven popisnih točk je bil zabeležen hribski škrjanec v Gornjih Petrovcih (lokalno topografsko ime je Kirnjovi, k.o. Gornji Petrovci; slika 29), in sicer je 25. 5. 2019 sedel na žici daljnovođa (G. Domanjko *osebno*).

Slika 29: Lokacija hribskega škrjanca v Gornjih Petrovcih

Povzetek rezultatov

V tabeli 1 je povzetek rezultatov iskanja in spremljanja hribskega škrjanca na Goričkem v letu 2019 – navedene so le lokacije, kjer smo vsaj enkrat zabeležili hribskega škrjanca. Na vseh ostalih lokacijah hribski škrjanec ni bil zabeležen: Čepinci (2 točki), Dolenci (2 točki), Hodoško jezero (1 točka), Šalovci – Kutošev breg (1 točka), Markovci – Črnkin breg (1 točka), Šalovski breg (3 točke), Lucova (1 točka), Vidonci (1 točka), Križevci – S del (3 točke), Ženavlje – V del (1 točka), Ratkovci (1 točka) in Ivanjševci (1 točka). Vzroki za odsotnost na teh točkah niso znani, možno je, da je bila vrsta zaradi manjšega števila obiskov terena tudi spregledana. Intenzivnejši pregled vseh točk znanega pojavljanja bo opravljen v letu 2021.

Tabela 1: Rezultati iskanja in spremljanja hribskih škrjancev na Goričkem v letu 2019

Lokacija	Št. popisnih točk	Rezultat	Opomba
Benkovski breg	1	1 par	
Budinci	3	1 par	
Fokovci	3	2 para, 1 samec	
Kamenek	1	1 osebek	
Kančevci	1	1 samec	
Križevci	1	1 samec	najverjetnejše gnezdišče (njiva inkarnatke) v času gnezditvene sezone preorano in zasajeno s koruzo
Krplivnik	2	1 par + 1 samec	
Kukeč	2	3 samci	
Kušanovci	1	2 samca	
Lončarovci	2	1 par, 1 samec	
Martinje	3	1 par, 1 samec	par gnezdil na ekstenzivnem travniku, ki se zarašča z rdečim borom – opazovano hranjenje, alarmno oglašanje; konec februarja 5-6 osebkov v jati - selitev
Panovci	1	1 par	
Stanjevci	2	1 samec	
Šulinci	1	1 osebek	
Ženavlje	4	1 samec	v maju opazovana skupina treh osebkov – verjetno družina s speljanimi mladiči, ki je gnezdila nekje v bližini
izven popisnih točk	/	1 osebek v Gornjih Petrovcih	sedi na žici daljnovoda
SKUPAJ	28		

Enako kot v letu 2018 so se tudi v letu 2019 kot najpomembnejši prehranjevalni habitat izkazale njive ozimnega žita in (redko zasejane) detelje, preorane njive (še gole), praha ter ekstenzivni suhi travniki. Eno gnezdo je bilo odkrito na ekstenzivnem suhem travniku v prvi fazi zaraščanja z lesno vegetacijo, kar je v okviru naših raziskav prvi potrjeni primer gnezditve hribskega škrjanca na ekstenzivnem travniku na Goričkem. Eno gnezdo (Križevci) je najverjetneje propadlo zaradi kmetijskih del (preoranje njive inkarnatke in zasaditev koruze), kar potrjuje lansko ugotovitev, da nekatere njive v času gnezditve delujejo kot ekološka past. Neuspešne gnezditve na njivah so najverjetneje znatno pripomogle k upadu populacije hribskega škrjanca na Goričkem.

VIRI

Denac K. (2016): Hribski škrjanec *Lullula arborea*. Str. 113-121. V: Denac K., Kmecl P., Mihelič T., Božič L., Jančar T., Denac D., Bordjan D., Figelj J.: Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 v letu 2016. Poročilo. Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. DOPPS, Ljubljana.

Denac K. (2018a): Ugotavljanje rabe habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* za določitev varstveno prioriteten površin na območju Natura 2000 Goričko. Poročilo. Projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1). Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. DOPPS, Ljubljana.

Denac K. (2018b): Popis 120 naključnih točk za hribskega škrjanca *Lullula arborea* na Goričkem v letu 2018. Poročilo. Projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1). Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. DOPPS, Ljubljana.

Denac K. Kmecl P., Domanjko G., Denac D. (2017): Trendi ptic kmetijske krajine na Goričkem. *Acrocephalus* 38 (174/175): 127-159.

DOPPS (2018): NOAGS – spletni portal. [<http://atlas.ptice.si/atlas/index.php?r=user/login>], 07/06/2018.

Vlada RS (2015): Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020). [http://www.natura2000.si/fileadmin/user_upload/LIFE_Upravljanje/PUN__Pril6.4Projekti.pdf], 24/03/2017.